

Olot i la 'deshonesta' sardana

Les festes de Carnestoltes d'enguany, tot just ara finalitzades, m'han portat a recordar que, antigament, la sardana fou titllada de deshonest, sobretot pel que fa al seu ball. I així consta en un llibre gros, escrit tot a mà, intitulat *Liber consultatus*, que es conserva a l'Arxiu Municipal d'Olot, on hi ha la relació dels afers municipals de la capital de la Garrotxa, des de l'any 1520 fins al 1563: "Item concluderunt et determinarum que's prohibisca lo ball de la sardana y altres balls deshonestes; y que sobre assò seran donats protests y requestas alls oficials realls; y que los consells y fassen les provisihons y forces necessàries; y que no's permeta en temps de Carnestoltes ni altres dies la son son". Això és el que, en el citat llibre, textualment es pot llegir (crec que s'entén bastant bé, malgrat el vell i curiós català en què figura redactat), datat el dia 5 d'agost de l'any 1522.

Aquest text és el primer (no se'n coneix cap d'anterior), on surt la paraula sardana, però no pas per recomanar, com acabem de veure, el seu ball. I qui el trobà i el donà a conèixer fou Joaquim Danés i Torras (Olot, 1888-1960), doctor en Medicina, qui, en tornar de l'exili -poc després de la Guerra Civil- dirigí el Museu-Biblioteca i l'Arxiu d'Olot, i escrigué diverses obres destacades, tant sobre la ciència mèdica com sobre la història de la ciutat de la Verge del Tura.

Danés i Torras, immensament satisfet de la seva troballa, sembla que no concedí importància al fet d'haver localitzat, també al *Liber consulatus*, un altre text lligat al primer, datat el 31 de desembre del 1553, relatiu a l'incompliment de les anteriors decisions preses per l'Ajuntament d'Olot, text redactat, així mateix, en català de l'època: "Item concluderunt et determinarunt que seran requests lo loctinent y procurador que posa a la presó los qui ha fetas coblas en vilipendi dels dits oficials y cònsolls sobre la prohibició se és feta que no's gosàs balar la sardana, y que aquells puneschan y castiguen y que los sia feta instància formada; y, si los oficials seran renitens a ditas cosas, que los seran donats protests y requestas". Referent a tot això, el també historiador olotí Nolasca Rebull indica, en el seu llibre *Als orígens de la sardana* (Rafael Dalmau, editor-Barcelona, 1976), que "la dèria de la sardana s'havia obert camí, un bon camí, des de l'agost del 1552 fins a finals de desembre del 1553. Les decisions municipals havien estat vilipendiades; i els oficials mateixos devien fer bé els ulls grossos i, per llurs raons, devien mostrar-se "renitents" a dur a compliment les dites decisions municipals. En opinió del mateix Rebull, aquest segon text és una mica enrevessat -opinió que, evidentment, qualsevol pot fer ben seva-, i l'expressió "son son", que apareix al primer és de mal desxifrar. "Així -assenyala-, aquest "son son" induiria a creure que devia ésser com una música sorollosa, de rebombori".

Cal ressaltar, per altra banda, que, el 1573, el bisbe de Girona publicà també un edicte prohibint els abusos que tenien lloc a la catedral i a d'altres esglésies gironines, on entraven els joglars entonant "cançons deshonestes e ballant sardanes"; que, el 1596, una disposició del Bisbat de Vic prohibia "sota pena d'excomunió major, aplicada al moment, de tocar de dia i de nit per les places, ciutats, viles i llocs allò que vulgarment se'n diuen sardanes", i que el 1610, la Universitat -o Ajuntament- d'Igualada prenia l'acord de prohibir (especialment per Carnestoltes i durant la Setmana Santa) el ball de la sardana, molt practicat aquells dies, tot posant l'accent en el seu marcat caràcter deshonest. Són només alguns exemples del tema que m'ocupa, ja que la llista és llarguíssima i no l'acabaria mai. I és que existeix una extensa relació de ciutats i pobles que, a començament del segle XVII, veieren com les autoritats civils i eclesiàstiques prohibiren que es toquessin i ballessin sardanes, tot al·legant: "Deixem estar la sardana, perquè és cosa molt profana". Una frase que, entre elles, arribà a adquirir molta popularitat, però que la majoria del poble es negava de forma rotunda a compartir.

Uns segles després, però, es reconegué que la sardana i el seu ball no en tenien absolutament res, de deshonest, i mossèn Cinto Verdaguer i Joan Maragall, entre d'altres il·lustres literats de casa nostra, els dedicaren sengles i encesos elogis. Aquest últim, per cert, arribà a afirmar, en un conegut poema, que "la sardana és la dansa més bella de totes les danses que es fan i es desfan".

A tot això cal afegir-hi que, malgrat els nombrosos i laboriosos treballs d'investigació duts a terme fins ara, no s'ha pogut determinar l'origen de la sardana, atès que, mentre uns opinen que aquest és grec, d'altres sostenen teories ben diferents. Per contra, el que sí s'ha pogut ben comprovar (hi ha proves documentals, tal com he apuntat al principi d'aquest article) és que Olot, la capital de la Garrotxa, fou la ciutat on nasqué el nom sardana, quan en alguns llocs de Catalunya, sense oblidar els del Rosselló, hom parlava de "cerdana", de "sardenya", etcètera.

Font del document:

http://www.diaridegirona.cat/opinio/2012/03/04/olot-deshonesta-sardana/550268.html?utm_source=rss